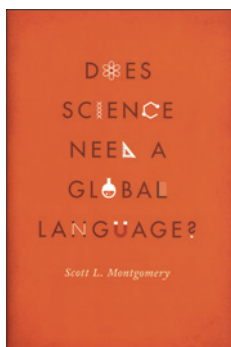

Engelsk, engelsk, engelsk!

Scott L. Montgomery
Does science need a global language?
 226 s, tab, ill. Chicago, IL: University of Chicago Press, 2013. Pris USD 23
 ISBN 978-0-226-53503-6

Enten forskning formidles muntlig eller skriftlig, på papir eller på nett, er det viktigste formidlingsverktøyet språk. I våre dager er ett språk ubestridt dominerende, på grensen til enerådende i de fleste vitenskapsdisipliner, nemlig engelsk.

Hvordan og hvorfor er det blitt slik? Det gir geologen og vitenskapshistorikeren Scott Montgomery svar på i en velskrevet og selvsagt engelskspråklig bok.

Gjennom tidene har flere verdensspråk, som arabisk og latin, preget vitenskapsformidlingen. Så sent som for ett hundre år siden var tysk det viktigste publiseringsspråket i naturvitenskaper og medisin. Det var på ingen måte selvsagt at det engelske språket skulle få den posisjonen det har i dag. Det er først og fremst USAs utvikling i det 20. århundret som har skapt dagens situasjon. Utfallet av to verdenskriger, teknologiske gjennombrudd, film- og underholdningsindustri og en dominerende politisk og økonomisk rolle har medført at amerikansk kultur og språk preger store deler av verden i dag. Likevel er det påfallende hvor raskt det engelske språket har erobret de vitenskapelige tidsskriftene. Faktisk har det meste skjedd i løpet av én generasjon. I 1990-årene var 70 % av all vitenskapelig litteratur på engelsk. Ti år senere var 90 % av de medisinske publikasjonene engelskspråklige.

Engelsk er morsmål for knapt 400 millioner mennesker, men andrespråk for mange flere. En firedel av jordens befolkning behersker i dag engelsk på en eller annen måte. Og det finnes egentlig ikke ett engelsk språk, det finnes mange. Som det er sagt: Det utrolige med engelsk er hvor forståelig språket er uansett hvor skrøpelig det beherskes.

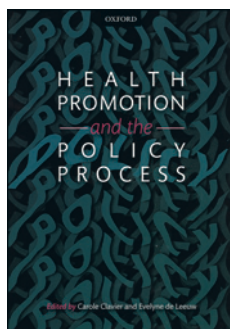
Selv om størstedelen av boken er viet til å beskrive dagens status, problematiseres også utviklingen. Engelskspråklige forskere favoriseres gjennom sitt språklige fortrinn, og andre diskrimineres. Mange steder marginaliseres de nasjonale språkene, og selv verdensspråk som spansk utsettes for et betydelig press. Skandinavia, og Norge, fremholdes som eksempler på hvordan nasjonale fagspråk kan overleve selv med engelskspråklig publisering som norm. Til tross for dette merker nok noen hver av oss hvor mye mer krevende det kan være å formulere seg på engelsk enn på morsmålet.

Forfatteren svarer selv et rungende ja på spørsmålet som er bokens tittel: Trenger vitenskapen et globalt fellesspråk? Det er beroligende at han også ser ulempene.

Magne Nylenna

Direktør, Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten

Folkehelsearbeid som politikk

Carole Clavier, Evelyn de Leeuw, red.
Health promotion and the policy process
 230 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press, 2013. Pris GBP 35
 ISBN 978-0-19-965803-9

Denne boken er et uttrykk for den offensive folkehelsemiljøet har vært på siden 1970-årene, en offensiv som har drevet folkehelsemiljøet bort fra den kliniske medisinen og mer over i politikken. Miljøet er blitt stadig mer opptatt av politisk påvirkbare sosiale og økonomiske forhold, og har samtidig forskjøvet noe av oppmerksomheten fra forebygging av sykdom til fremme av helse. Siden dårlige kår skaper mer sykdom og mindre helse, er folkehelsemiljøets dominerende svar blitt utjevning, eller «oppjevning». Miljøets politikk er slik blitt venstreliberal, og til dels sosialistisk.

Forfatterne sier at når folkehelsearbeidet må bli politisk, må miljøet skaffe seg innsikt i hvordan politikk blir til og settes ut i livet. De har derfor sett på statsviteres bidrag til forståelsen av «public policy». Det har de gjort gjennom 21 teoretisk-historiske og kasuistiske kapitler. De presenterer en rekke teorier med teknisk pregede navn. Fremstillingen er neppe lett tilgjengelig for leger flest.

Bokens forfattere er offensive, men ikke blinde for hvor tornefull veien inn i politikken kan bli. Noen av forfatterne viser til vellykkede forsøk på politisk folkehelsearbeid, andre til mislykkede forsøk. David Hunter forteller om hvordan forskere skulle bringe kunnskap om «wicked problems» in health promotion into action» lokalt og bistå WHO's regionale europeiske kontor med å utarbeide en handlingsplan for folkehelsearbeid, og mislyktes. Han forklarer fiaskoen med at forskerne gikk for direkte fra kunnskap til rådgivning. Vi burde, skriver han, i større grad ha trukket praktikerne med i forskningsprosessen, fra planlegging til gjennomføring og resultatformidling. Hunters konklusjoner utfordrer grunnlaget for hans egen kunnskapsforståelse, nemlig at kunnskap er noe forskere utvikler, og kan oversettes direkte til praksis. Han sier altså at når folkehelsemiljøet skal drive politikk, må de også godta at forskningen blir politisert.

Men problemene for de politiserende folkehelseviterne er nok større. Den statsvitenskapelige forskningen de refererer til, viser at politikk blir til i spesialiserte nettverk, og at disse misliker å bli pådyttet beslutningspremisses utenfra, slik folkehelsemiljøet gjør gjennom sin «Health in All Policy» (HiAP). Slik intervensjon kan lykkes i noen tilfeller, men vil som regel mislykkes. Man spør seg om bokens forfattere i tilstrekkelig grad har tatt inn over seg hvilke begrensninger de ennå offensive folkehelsemiljøene står overfor.

Jeg er usikker på hvor mye nytte målgruppen vil ha av denne boken.

Ole Berg

Professor, Avdeling for helseledelse og helseøkonomi
 Institutt for helse og samfunn
 Universitetet i Oslo